

ASINHRONSKI STROJ – izpitna vprašanja

1) Napišite enačbo za silo na posamezno palico kratkostične kletke v kateri teče tok I_{tp} z upoštevanjem osnovne harmonske komponente polja $\hat{B}_1$ ter enačbo za vrtilni moment vseh palic kletke Q_r . Kako preračunamo tok posamezne palice I_{tp} kletke rotorja na trifazni tok I_r . Koliko vodnikov ($z_r = ?$) oziroma ovojev ($N_r = ?$) ima navitje posamezne faze kratkostične kletke rotorja, če ima rotor $Q_r = 26$ utorov. Koliko je faktor navitja kletke ($f_{\text{nr}} = ?$)?

2) Narišite nadomestno vezje trifaznega asinhronskega motorja, če je rotorsko navitje kratkosklenjeno. Napišite enačbe za reducirane vrednosti E'_r , I'_r , R'_r , X'_{Gr} in $X'_{\text{sr}} = X_m$, če je število faz $m_s = m_r = 3$ (naviti rotor). Napišite tudi definicijo za slip.

3) Za asinhronski stroj s kratkosklenjenim navitjem rotorja, ki obratuje na omrežju toge napetosti, narišite poenostavljeno nadomestno vezje, krožni diagram s karakterističnimi točkami na krožnici ($s = 0$, $s = 1$ in $s = \pm\infty$) in premico vrtilnega momenta oziroma oddane moči ter napišite področja obratovanja. Od katerih veličin je odvisen premer krožnice I_ϕ ?

4) Za trifazni asinhronski motor narišite sliko energijske bilance, tj. kako se porazdeli sprejeta električna moč. Napišite tudi splošne enačbe za sprejeto moč ($P_s = ?$), izgube v statorskem in rotorskem navitju ($P_{\text{Cus}} = ?$ in $P_{\text{Cur}} = ?$), moč zračne reže $P_\delta = f(P_{\text{Cur}}, s)$ in oddano mehansko moč $P = f(P_\delta, s)$ oziroma vrtilni moment na gredi ($M = ?$).

5) Trifazni štiripolni asinhronski motor ima poznane naslednje podatke a) $U = Y147 \text{ V}$, b) $U = \Delta147 \text{ V}$, $I_N = 47,5 \text{ A}$, $\cos\varphi_N = 0,8$, $P_N = 7,5 \text{ kW}$, $n = 1380 \text{ min}^{-1}$, $f = 50 \text{ Hz}$. Z meritvijo dobimo fazno upornost statorskega navitja a) $R_s = 0,129 \Omega$, b) $R_s = 0,387 \Omega$, izgube trenja in ventilacije $P_{\text{trv}} = 18 \text{ W}$ in izgube v železu $P_{\text{Fe}} = 630 \text{ W}$. Izračunajte sprejeto moč statorja ($P_s = ?$), moč zračne reže ($P_\delta = ?$), vrtilni moment polja zračne reže ($M_\delta = ?$), izgube v rotorju ($P_{\text{Cur}} = ?$), nazivni vrtilni moment na gredi motorja ($M_N = ?$), izkoristek motorja ($\eta = ?$) ter nazivni slip ($s_N = ? \%$) in frekvenco v rotorju ($f_r = ?$).

Rešitve: $P_s = 9675 \text{ W}$, $P_\delta = 8172 \text{ W}$, $M_\delta = 52 \text{ Nm}$, $P_{\text{Cur}} = 653,7 \text{ W}$, $M_N = 51,9 \text{ Nm}$, $\eta = 0,775$,
 $s_N = 8 \%$, $f_r = 4 \text{ Hz}$.

6) V katalogu za osempolne trifazne asinhronske motorje najdemo naslednje podatke: a) $U = \Delta400 \text{ V}$, b) $U = Y400 \text{ V}$, $f = 50 \text{ Hz}$, $P_N = 4 \text{ kW}$, $I_N = 9,6 \text{ A}$, $n = 715 \text{ min}^{-1}$, $\cos\varphi_N = 0,76$, $I_z / I_N = 5,0$, $M_z / M_N = 2,1$, $M_{\text{om}} / M_N = 2,5$, $J = 0,43 \text{ kgm}^2$, $m = 59,3 \text{ kg}$.

Izračunajte sprejeto moč statorja ($P_s = ?$), izkoristek ($\eta = ?$), slip ($s_N = ?$ %), frekvenco v rotorju ($f_r = ?$), nazivni tok v navitju statorja ($I_{Nf} = ?$), zagonski tok ($I_z = ?$), mehansko kotno hitrost ($\Omega_m = ?$) ter zagonski in omahni vrtilni moment ($M_z = ?$ in $M_{om} = ?$). Ali je mogoče pri tem motorju uporabiti stikalo Y/ Δ pri omrežni napetosti $U = 380$ V?

Rešitve: $P_s = 5,055$ kW, $\eta = 0,791$, $s_N = 4,67$ %, $f_r = 2,33$ Hz a) $I_{Nf} = 5,54$ A, b) $I_{Nf} = I_N$, $I_z = 48,0$ A, $\Omega_m = 74,87$ rad/s, $M_z = 112,14$ Nm, $M_{om} = 133,5$ Nm. Stikalo Y/ Δ je mogoče uporabiti le v primeru a).

7) Za štiripolni asinhronski motor z naslednjimi nazivnimi podatki: a) $U = \Delta 400$ V, b) $U = Y 400$ V, $P_N = 15$ kW, $I_N = 28,5$ A, $\cos \varphi_N = 0,87$, $n_N = 1455$ min⁻¹, $f = 50$ Hz, $M_{om} / M_N = 3,0$. Izračunajte sprejeto moč statorja ($P_s = ?$), izkoristek ($\eta = ?$), nazivni in omahni vrtilni moment ($M_N = ?$ in $M_{om} = ?$) in s pomočjo Klossovega razmerja ($M / M_{om} = f(s)$) še omahni slip ($s_{om} = ?$) oziroma vrtljaje ($n_{om} = ?$), ki ustrezajo temu slipu.

Rešitve: $P_s = 17,178$ kW, $\eta = 0,873$, $M_N = 98,45$ Nm, $M_{om} = 295,3$ Nm, $s_{om} = 0,1748$, $n_{om} = 1237,8$ min⁻¹

8) Narišite slike sprememb karakteristik vrtilnega momenta trifaznega asinhronskega motorja za različne a) ohmske upornosti ($R_r = \text{var.}$) in b) induktivne upornosti v rotorju oziroma skupne induktivne upornosti ($X_{oi} = \text{var.}$) v odvisnosti od slipa ($s = 0 \div 1$). Napišite tudi približno enačbo za omahni vrtilni moment motorja ($M_{om} = ?$).

9) Napišite Klossovo enačbo za razmerje vrtilnega momenta trifaznega asinhronskega motorja $M / M_{om} = f(s / s_{om})$ za $R_s \rightarrow 0$, približno enačbo za omahni vrtilni moment ($M_{om} = ?$) in narišite krivuljo vrtilnega momenta $M = f(s)$ za področje slipa $s = 0 \div 2$.

10) Za asinhronski motor z drsnimi obroči, ki zažene s pomočjo zaganjalnika narišite:

- vezalno shemo,
- diagram toka v času zagona, če je $I_z \leq I_{dop}$, za $s = 0 \div 1$,
- diagram razmerja vrtilnega momenta $M / M_N = f(s)$ v času zagona.

11) Za asinhronski motor s kratkostično kletko kratko opišite zagon s stikalom zvezda/trikot. Napišite enačbo za spremembo zagonskega toka I_{LY} in vrtilnega momenta M_Y v primerjavi z direktnim zagonom v trikotni vezavi, tj. $I_{L\Delta}$ in M_Δ . Narišite potek krivulj vrtilnega momenta in toka za $n = 0 \div n < n_s$ s prikazom preklopa.

12) Napišite enačbo za število vrtljajev in kratko opišite možnosti spreminjanja števila vrtljajev. Narišite eno od mogočih shem za koristno vračanje energije v omrežje pri navitem rotorju, tj. kaskado ali pretvorniško kaskado, če spreminjamo število vrtljajev s slipom. Ali bi koristno vračali energijo v omrežje, če bi navitje rotorja direktno povezali z omrežjem?

13) Narišite preurejeno nadomestno vezje asinhronskega motorja s pomočjo katerega je statorski tok razdeljen na dve pravokotni komponenti. Napišite enačbe za: vrtilni moment izražen s tema dvema komponentama toka ($I_{s\psi}$ in I_{sM}) ali z rotorskimi magnetnimi sklepi (Ψ_r^*) in delovno komponento statorskega toka I_{sM} , transformacijsko konstanto α in slipno krožno hitrost $s\omega$.

14) Narišite "začetni del" krožnega diagrama AS, tj. področje majhnih slipov, s točko obremenitve generatorja. Kratko opišite način delovanja, če obratuje trifazni asinhronski generator na togem omrežju in napišite enačbo za njegovo jalovo moč ($Q_{Gs} = ?$). Katero je področje koristnega generatorskega obratovanja AS, tj. pri kakšnih vrednostih slipa daje asinhronski generator v omrežje delovno električno moč. Povejte, kako se vrtilni rotor v tem primeru glede na vrtilno polje stroja?

15) Narišite prerez enofaznega asinhronskega motorja. Za enofazni motor brez pomožne faze je osnovna komponenta magnetnega pretoka glavne faze funkcija krajevne in časovne porazdelitve ($b_1 = f(x_s, t)$). Razstavite produkt teh dveh funkcij na dve funkciji polovičnih amplitud, tj. na pozitivni in negativni val polja. Narišite sliko vrtilnega momenta enofaznega motorja brez pomožne faze za področje slipa $s = 0 \div 2$.

16) Narišite prerez in kratko opišite princip konstrukcije in izvedbo navitja enofaznega asinhronskega motorja. Za motor z obratovalnim kondenzatorjem narišite kazalčni diagram napetosti za primer, ko tok pomožne faze prehiteva tok glavne faze za 90° in je $I_{s1} > I_{s3}$. Narišite tudi sliko $M = f(n)$ za $n = 0 \div n_s$ motorja z a) zagonskim in b) obratovalnim kondenzatorjem v pomožni fazi.

17) Za enofazni motor brez pomožne faze je osnovna komponenta magnetnega pretoka glavne faze funkcija krajevne in časovne porazdelitve ($b_1 = f(x_s, t)$). Razstavite produkt teh dveh funkcij na dve funkciji polovičnih amplitud, tj. na pozitivni in negativni val in napišite rešitev tudi za rotorske koordinate ($b_1 = f(\mathcal{G}_r, t)$). Narišite shemo enofaznega asinhronskega motorja s pomožno fazo na statorju in kratkostično kletko v rotorju. Kako lahko spremenimo smer vrtenja enofaznega motorja s pomožno fazo?